

Gods Geest door mensenhanden

Het is een boeiend verhaal - niet waar? - over die predikende apostelen daar in Samaria, vooral ook de passage over Simon, de Samaritaan van het geld. Je zou hem de slechte Samaritaan kunnen noemen, de tegenhanger van de goede, barmhartige Samaritaan uit het evangelie van Lucas. Dit verhaal uit de *Handelingen* is dan ook waarschijnlijk door dezelfde Lucas geschreven. Samaritanen worden door mensen in Jeruzalem beschouwd als tweederangs gelovigen, tweede rangs burgers, maar hebben een streepje voor in Lucas' en dus in Jezus' ogen. Daarom voelen de Samaritanen in dit verhaal direct dat de prediking van Filippus meer waard is dan de magie van Simon, en bekeren ze zich allemaal, ook Simon met zijn geld. Zelfs voor hem heeft Lucas een happy end. Eind goed, al goed in Samaria. In Jeruzalem is dat anders.

De meest opvallende uitspraak in het verhaal komt uit de mond van Petrus wanneer hij deze Simon toebijt : 'Jij met je geld, jij denkt te kunnen kopen wat God geschonken heeft'. De levensgeest, het leven zelf, kopen : belachelijk is het ! 'Jij met je geld, jij denkt te kunnen kopen wat God geschonken heeft'. Daar zou een lang commentaar bij mogelijk zijn, en niet alleen over bankiers, ook over onszelf : af en toe riskeren we allemaal op Simon te lijken. Maar over geld moeten we het vandaag maar niet hebben. Handen kunnen graaien, natuurlijk, maar veel interessanter voor ons in dit Bijbelfragment is de handoplegging, het feit dat handen geest, levenskracht aan anderen kunnen doorgeven. Lucas schrijft : 'Ze waren alleen gedoopt in de naam van de Heer Jezus, de Geest was nog niet op hen neergedaald'. Pasen en Pinksteren vallen niet op dezelfde dag. Dopen alleen is niet genoeg, de Geest is er niet bij inbegrepen. Je hoort er voortaan bij, maar om iets van die doop te kunnen maken, om levenslust en levenskracht, om liefde en scheppingsdrang in een mens op te wekken is de hulp, zijn de handen van anderen nodig, die je de weg wijzen, je leren leven, je een steun in de rug geven. In de katholieke Kerk vindt die levensnoodzaak een symbolische vertolking in het vormsel, het sacrament van de handoplegging door de bisschop. In de protestantse Kerken is het vormsel vervangen door het woord : door een openbare belijdenis. Maar de handoplegging blijft een belangrijk ritueel in bijna alle geloofsgemeenschappen. Bij velerlei zegeningen wordt de Geest van God door het opleggen van handen over mensen afgeroepen, met name wanneer het gaat om vergeving, bij het sluiten van een huwelijk, bij allerlei wijdingen en ook op het sterfbed. Wij moeten lichamelijk en zo tegelijk innerlijk aangeraakt worden, aangeraakt zijn om te kunnen leven. Aanraken is het eerste en laatste wat een mens nodig heeft. Onze diepste emoties ontstaan daar waar we aangeraakt en dus ook van binnen geraakt worden. We zullen vaak vergeten wat anderen zeiden, zelfs wat ze deden, maar wat ze ons deden voelen met hun handen vergeten we niet gemakkelijk. Een hand op ons hoofd, onze schouder, onze huid - van een ouder, een vriend, een geliefde, een vreemde - kan één van de grootste gelukzaligheden in een mensenbestaan zijn. Ook mensen in de verpleging en mantelzorg weten daar alles van. Zowat het ergste wat mensen kan overkomen is dan ook verkeerd, ongewild aangeraakt te worden. De kranten staan er deze dagen weer vol van. Me-too... Evangelieverhalen daarentegen laten vooral zien hoe handen - van Jezus, van de apostelen, in feite natuurlijk van ieder mens - vertrouwen en genezing kunnen schenken, levensmoed, kracht, stervensmoed ook, allemaal ervaringen waar onze geloofstraditie de aanwezigheid van de Geest Gods in herkent. Jezus' onvergetelijke laatste woord zal zijn : 'Vader, in jouw handen beveel ik mijn geest'.

Handen en geest horen bij elkaar. Handen zijn dan ook het meest menselijke deel van ons lichaam, datgene waardoor we ons van de dieren onderscheiden. Samen met onze menselijke, zelfbewuste geest natuurlijk. Maar die zit aan de binnenkant. Naar buiten toe zijn het onze handen die ons tot mens maken. Dieren hebben alles wat wij hebben, maar handen hebben ze niet. Over geen ander woord hebben alle mensentalen van de wereld dan ook zoveel zegswijzen als over het woord 'hand' : iets naar zijn hand zetten, iets uit de hand laten lopen, handgemeen raken, handel natuurlijk, en ga maar door. We hebben vandaag gelezen uit de *Handelingen van de apostelen*.

Want er bestaat dus zoiets als een samenwerkingsverband van onze handen met de denkende, scheppende geest die ons door God geschonken is. Van die twee is de geest niet hoger of belangrijker - dat is een oude, betreurenswaardige, godsdienstige misvatting - de geest is niet hoger, zijn of haar werk is het nu juist om het lichaam te bezielen : om de gehele schepping, en ook onze lichamen mooier, rijker, vollediger te maken. Onze handen spelen daarbij een hoofdrol. Met die handen 'hanteren' wij daarom verlengstukken, werktuigen die de voortgang van de schepping mogelijk maken, steeds meer en steeds betere werktuigen - van schop tot graafmachine, van pen tot computer,

van fietsstuur tot het stuur van auto, vliegtuig, raket, en ga maar door... En waar zijn de mensen die tegenwoordig zonder smartphone de straat op gaan? We kunnen alleen maar gissen waar die evolutie de komende eeuw toe gaat leiden maar het zal verder zijn dan wij ons nu kunnen voorstellen. En laten we vooral ook onze muziekinstrumenten niet vergeten, je zou ze de mooiste verlengstukken van de menselijke handen kunnen noemen want ze brengen de geest van binnen naar buiten, maken haar hoorbaar, voelbaar. Melodie, harmonie, ritme: Wat zouden we zonder muziek zijn?

Hoe dan ook, dankzij onze handen kan de geest Gods blijven scheppen, het aanschijn van de aarde blijven vernieuwen. Daarom heeft de handoplegging in ons religieuze bestaan zo'n grote symbolische betekenis gekregen. Daarom ook is het laatste wat wij zien van een overledene het gezicht en de handen: uit gesloten ogen is de geest geweken, en de handen zijn tot rust gekomen. God heeft het werk weer overgenomen.

De Geest is het grote, mysterie van alles wat bestaat. Niemand weet wat die levensgeest in ons mensen is. Wij spreken van 'Godsgeschenk'. Het stelt ons in staat afstand, geestelijke afstand te nemen van de wereld, van andere mensen, van onszelf, en vooral - en dat is het wonder - de geest vormt onze handen, ons aanraken om tot aandacht, liefde, schepping, nieuw leven. Wanneer je daarover gaat nadenken kun je alleen maar stil en dankbaar worden. Het scheppingsverhaal van de Bijbel, waarin de Geest boven de chaos zweeft en daar met het scheppingswerk begint, sluit prachtig aan bij wat Darwin ons ondertussen geleerd heeft over de evolutie: evolutie en schepping ontmoeten elkaar in wat we weten over mensenhanden die het werk van God mogen voortzetten. In onze handen blijft de geest van het begin - Genesis - tastbaar aanwezig.

Dankzij onze handen wordt het mogelijk dat wij liefhebben niet met de directheid, de onnadenkendheid van dierenklauwen, maar met de tederheid van mensenhanden. Mogen mensen ook hand in hand lopen, een van de fijnste ervaringen wanneer je van elkaar houdt. Met dezelfde handen waarmee mensen akkers en wijngaarden zijn gaan aanleggen, bruggen, huizen en steden hebben gebouwd, zijn we tenslotte ook kathedralen gaan oprichten om de mysterieuze Geest die dit achter dit alles schuil gaat te vieren, te loven, te danken. En hoe terecht, dit danken! Een van de diepste inzichten van ieder geloof is dat het leven, de levensgeest een geschenk is voor het een opdracht wordt. Voor opdrachten is het geloof in God vaak niet echt nodig: goed zijn, gerechtigheid doen, zorgen voor de lijdende mens zijn vooral zaken van gezond verstand, en van je hart op de juiste plaats hebben. Maar bij dankbaarheid voor het bestaan, voor alles wat ons om niets geschonken is, alles ook wat wij met onze eigen handen mogen maken, komt het mysterie en daarmee het geloof in God veel dichterbij. Dan wil je misschien wel gaan zingen: 'Looft Gods Geest, al wat gemaakt is, prijst haar naam': Met dankbaarheid en Gods lof begint en eindigt alle ware godsdienst. En wie veel geschonken is wil zelf ook schenken: dankbaarheid wordt een krachtige aanzet om op onze beurt goed te zijn, te geven, ons in te zetten voor gerechtigheid in de samenleving.

Dankzegging, Eucharistie: daarvoor vooral zijn we hier iedere zondag bijeen in dit rustuur na een lange week van rennen, zorgen, werken, zwoegen misschien. En daarom omkleden we dit uur met muziek, de mooiste dankzegging die onze geest en onze handen hebben voortgebracht:

*Looft God om zijn krachtige daden, zingt de psalmist in zijn laatste afsluitende psalm,
Looft haar om haar oneindige grootheid.
Loof hem met dans en tamboerijn,
Loof haar met snaren en fluit.*

We zouden kunnen proberen om in die geest ook zo dadelijk onze dierbare doden te gedenken: proberen door alle gemis en verdriet heen dankbaar te zijn, troost te vinden in alles wat ze voor ons en anderen mochten betekenen, in alles wat zij in hun leven tot stand mochten brengen, en hen zo opnieuw toe te vertrouwen aan Gods handen. Laat ons dat proberen.

Henk Hillenaar

Gelezen: Handelingen 18, 9-25